

Modelul teoretic al dezvoltării imaginației creative în perspectivă axiologică

The theoretical model of the development of creative imagination in axiological perspective

**Daniela Roșca-Ceban, doctorandă,
UPS „Ion Creangă”, Chișinău, Moldova**

**Olimpiada Arbuz-Spatari,
doctor în pedagogie,
conferențiar universitar,
Catedra de arte decorative,
Facultatea de Arte Plastice și Design,
UPS „Ion Creangă”, Chișinău, Moldova**

Rezumat

Desfășurarea activităților profesionale ale viitoarelor cadre didactice implică necesitatea formării competențelor creative pentru gestionarea situațiilor imprevizibile și dezvoltarea personală. Din perspectivă pedagogică, imaginația creativă presupune respectarea posibilităților de a acționa după propria voință sau dorință a educaților, a modului creativ de a gândi și monitorizarea orientării lor socioafective. La nivel științific, studierea imaginației creative face parte din cercetarea epistemologică a unora dintre problemele pedagogiei în domeniul artistico-plastic – indigența procesului creator.

Cuvinte-cheie: imaginație creativă, principiile imaginației creative, modelele procesului de învățământ.

Abstract

Developing the professional activities of future teachers implies the need to train creative skills to manage unpredictable situations and personal development. The creative imagination from the pedagogical perspective presupposes the observance of the possibilities to act according to the will or desire of the educators, the creative way of thinking and the monitoring of their socio-affective orientation. The study of creative imagination at the scientific level is part of the epistemological research of some of the pedagogical problems in the artistic and plastic field - the indigenusness of the creative process.

Keywords: creative imagination, the principles of creative imagination, the models of the educational process.

Instruirea profesională a cadrelor didactice cu profil artistico-plastic, în societate, la etapa actuală, are ca scop formarea competențelor specifice socializării de succes în aria socioprofesională. Dezvoltarea imaginației creative este un proces ales în mod deliberat, în timpul căruia persoana urmărește scopul de a-și îmbunătăți capacitățile creative, fapt care va facilita formarea acestor competențe.

Cea mai importantă condiție pentru dezvoltarea potențialului creativ este

dezvoltarea imaginației creative. Explicația acestei opinii se găsește în studiile mai multor savanți. În aceste lucrări, se acordă o atenție deosebită unor concepte-cheie, așa cum sunt „imaginea”, „simbolul”, „misiunea artistului”. Aspectul imaginației creative în pedagogia și psihologia națională și străină a fost studiat extensiv. De exemplu, unii cercetători au relevat rolul pozitiv al imaginației ca potențial de autodescoperire internă. Dezvoltarea imaginației creative direcționează educația profesorilor de artă plastică în crearea independentă de noi imagini și idei, care sunt încorporate în produsele originale în diverse forme de activitate pedagogică (crearea situațiilor originale de predare, dezvoltarea tehnicilor, participarea la proiecte socioculturale, realizarea produselor creative independente în diferite tehnici sau forme de artă etc.). Astfel, se simte necesitatea creării unui model de abordare a procesului de învățământ la dimensiune creativă. În acest context, vă prezentăm principalele modele de abordare a procesului de învățământ, după opinia cercetătorilor naționali.

Tabelul 1.1. Principalele modele de abordare a procesului de învățământ, după opinia profesorilor I. Cerghit și I. Neacșu [Apud 6, p. 11-12].

<p>Modelul interactiv</p>	<p><i>Modelul interactiv accentuează corelația și interacțiunea reciprocă dintre predare, învățare și evaluare, pentru a evita centrarea exagerată numai pe predare, astfel încât chiar și eventualele nereușite (eșecuri), la finele procesului de instruire, putând fi repartizate paritar, atât profesorului, cât și elevului.</i></p>
<p>Modelul sistemic</p>	<p><i>Introduce rigoarea analizei, în abordarea ansamblului de elemente educaționale, care se află într-o strânsă interacțiune, astfel încât perturbarea unui element poate conduce la dezechilibrarea întregului sistem, dar și globalizarea sintezei,</i></p>

	<i>avantajând astfel proiectarea didactica.</i>
Modelul informațional	<i>Dezvoltă implicațiile teoriei informației în procesul de învățământ, studiind principalele categorii de informații vehiculate în circuitele interacționale ale procesului situațional, abordând și fenomene informaționale specifice.</i>
Modelul cibernetic	<i>Introduce și cultivă rolul mecanismelor de feedback, conexiune inversă, implicate în dinamica procesului instructiv-educativ, în scopul reglării, dar și al autoreglării, acestui proces.</i>
Modelul comunicațional	<i>Are ca obiect de studiu participanții la actul de comunicare (emițător – receptor), canalul de comunicare, procesele de codare și de decodare a mesajelor, relațiile dintre interlocutori</i>

	<i>(gradul lor de congruență, depășirea barierelor de comunicare, tipurile și formele de comunicare, comunicarea verbală, dar și comunicarea nonverbală, empatia etc.).</i>
Modelul câmpului educațional	<i>Denumit și model al spațiului de instruire, pornește de la premisa că procesul de predare-învățare se desfășoară în limitele unui spațiu complex, în care intervin o serie de variabile care condiționează rezultatele învățării.</i>
Modelul situațiilor de instruire	<i>Exploatează contextul învățării și plasează elevul într-o anumită rețea de relații cu materia de studiat (pornind de la premisa că învățarea este întotdeauna contextuală, petrecându-se într-un cadru situațional determinat).</i>

Examinarea fiecărui element al modelelor explicative ale procesului de învățământ poate fi considerată, pentru cadrele didactice cu profil artistico-plastic, un ansamblu de acțiuni intelectuale, creative, făcute sistematic și repetat, în scopul dobândirii sau perfecționării unor deprinderi creative.

Referindu-ne nemijlocit la procesul de învățământ, deschidem parantezele la definirea acestei noțiuni (în definiția lui I. Cerghit, *metodologia procesului de învățământ* reprezintă teoria care vizează definirea, clasificarea și valorificarea *metodelor, procedeelelor, mijloacelor didactice*, în vederea optimizării permanente a activității *de predare-învățare-evaluare*. Definierea conceptului de „*metodologie didactică*” presupune raportarea la activitatea pedagogică *de formare-dezvoltare* permanentă a personalității, aflată „în strânsă interdependență cu toate elementele componente” ale procesului de învățământ, privite ca „ansamblul structural luat în deplina lui unitate” [2, p. 17-18].

Metoda didactică. Termenul *metodă* derivă etimologic din două cuvinte grecești (*odos* – cale; *metha* – spre, către) și are înțelesul de „drum (către) ...”, „cale (spre)...”. În didactică, metoda se referă la calea care este urmată, drumul ce conduce la atingerea obiectivelor educaționale. Metodele de instruire se aseamănă cu metodele de cercetare (ale științei), în sensul că ambele sunt căi care duc la

conturarea unor fapte, legități, descrieri, interpretări cât mai apropiate de realitate [4, p. 82].

Specialiștii în metodologia didactică (Cerghit, 1980, p. 12-17) susțin că metodele dețin mai multe funcții specifice:

- funcția cognitivă (metoda constituie, pentru elev, o cale de acces spre cunoașterea adevărurilor și a procedurilor de acțiune, spre însușirea științei și tehnicii: a culturii și a comportamentelor umane; metoda devine, pentru elev, un mod de a afla, de a cerceta, de a descoperi);
- funcția formativ-educativă (metodele supun exersării și elaborării diversele funcții psihice și fizice ale elevilor, prin formarea unor noi deprinderi intelectuale și structuri cognitive, a unor noi atitudini, sentimente, capacități, comportamente; metoda de predare nu este numai calea de transmitere a unor cunoștințe, ci și un proces educativ);
- funcția instrumentală (sau operațională, în sensul că metoda servește drept tehnică de execuție, mijlocind atingerea obiectivelor instructiv-educative);
- funcția normativă (sau de optimizare a acțiunii, prin aceea că metoda arată cum trebuie să se procedeze, cum să se predea și cum să se învețe, astfel încât să se obțină cele mai bune rezultate) [4, p. 83].

C. Cucoș descrie accepția lui George Văideanu, care definește noua ipostază a

metodologiei didactice, ca fiind „un grupaj de metode sau procedee ce operează într-o anumită situație de învățare (ore duble sau succesive, patru-cinci clase grupate într-o sală mare etc.) și/sau în asociere cu o nouă modalitate de realizare a învățării: învățarea asistată de calculator (IAO), învățarea bazată pe manuale și caiete programate etc.” Găsim că noul termen prezintă o mare valoare euristică, în plan teoretic, datorită faptului că el ne ajută să circumscriem aspecte ale metodologiei didactice, care, de multe ori, sunt asimilate procedeelelor sau metodelor simple [4, p. 83].

În fond, orice acțiune cu caracter educativ are ca scop formarea anumitor competențe.

Dicționarul explicativ online propune următoarea tratare a termenului *competență*: „capacitatea cuiva de a se pronunța asupra unui lucru, pe temeiul unei cunoașteri adânci a problemei în discuție; capacitate a unei autorități, a unui funcționar etc. de a exercita anumite atribuții”. Expr. *A fi de competența cuiva* = a intra în atribuțiile cuiva. *A-și declina competența* = a se declara lipsit de autoritate (legală) sau fără pregătirea necesară pentru a judeca o chestiune sau pentru a se pronunța într-o problemă [11].

Competență – capacitate într-un domeniu dat sau capacitate de a produce o anumită conduită. Totuși, competența nu făcea parte din lexicul psihologiei științifice, înainte ca N. Chomsky să elaboreze, în contextul lingvisticii generative,

opoziția competență – performanță (a se vedea termenul *competență lingvistică*). Prin analogie cu această ultimă utilizare, termenul sugerează, în general, o capacitate care nu se manifestă clar și complet; fie că anumiți factori interferenți o degradează atunci când ea se traduce în performanță, fie că metodele noastre de observare se dovedesc a fi insuficiente pentru o bună distingere. Studiile asupra competențelor sugarului sunt de resortul acestui ultim caz. În ceea ce privește primul caz, mult mai apropiat de opoziția pusă în evidență de către N. Chomsky, el se înscrie, într-o accepțiune curentă, în teoriile cognitiviste, care disting nivelul structurilor și mecanismelor mentale și cel al comportamentelor observabile, privilegiind net pe primul. Astfel, competența perceptivă, motorie, cognitivă, mnezică etc. trimite la ceea ce subiectul este, în mod ideal, în măsură să perceapă, să facă cu mușchii săi, să cunoască, să-și amintească etc., fără ca propriile comportamente să le reflecte în mod necesar perfect. Abaterea nu trebuie totuși să fie pusă decât pe seama circumstanțelor defavorabile de exprimare a competenței deja prezente: se va distinge deci competența potențialității, de la care nu se va aștepta să se traducă în comportamente, înainte ca dezvăluirea sau o oarecare învățare să fi intervenit [5, p. 153].

Competența în sine a fost tratată din perspectivă pedagogică în calitate de concept,

în dicționarul enciclopedic elaborat de S. Cristea.

Definirea conceptului de competență dintr-o perspectivă specifică pedagogiei, în perspectiva paradigmei curriculumului, presupune raportarea la:

a) *funcția de bază* – valorificarea optimă a resurselor psihologice și sociale ale personalităților *educatului* și *educatorului*, angajate în activitatea de educație/instruire;

b) *structura de bază* – construită prin integrarea cunoștințelor, strategiilor cognitive și a atitudinilor la nivelul unor capacități complexe, care asigură realizarea sarcinilor specifice activității de educație/instruire în context deschis [3].

Revenind la termenul *concept*, o descriere amplă a acestuia o găsim la R. Doron: *concept* – forma cea mai elementară a gândirii, deosebită de formele mai elaborate, ca judecata, de exemplu. Conceptul este totuși totdeauna o idee generală și tocmai aceasta îl deosebește de imaginea mentală, care rămâne de două ori individuală: ea este a unui subiect determinat și reprezintă un obiect singular.

Conceptele nu numai că servesc la organizarea cunoștințelor și permit raționamentul logic, ci sunt și sursă de *creativitate*. Să presupunem că, într-adevăr, prin abstracție convenabilă de date perceptive, s-a stabilit comprehensiunea a două concepte: unul, prin trăsăturile a, b, c; celălalt, prin

trăsăturile d, e. Fără a mai recurge la observație, în cazul acesta este posibilă generarea de noi concepte, precum, de exemplu, cele de comprehensiune (a și d), (b, c și e) etc. Cea mai mare parte dintre cuvinte desemnează concepte care pot aparține unor domenii foarte diferite unele față de altele: existențe concrete (arbore), existențe abstracte (număr), procese (șlefuire), proprietăți (roșu), acțiuni (a alerga). De altfel, nu este clar cum ar fi posibilă alcătuirea unei liste exhaustive, în acest caz. Cu toate acestea, folosirea limbii, indispensabilă, pornind de la un anumit grad de elaborare a gândirii, duce la distingerea netă între concept în sens profund (așa cum a fost definit mai înainte) și noțiune. Se întâmplă rar, într-adevăr, ca termenii unei limbi, în folosirea lor comună, să fie definiți prin stabilirea unei liste bine determinate și circumscrise de proprietăți, cum sunt, de exemplu, conceptele științifice [5, p. 230].

Conceptul pedagogic de „competență”, (re)construit din perspectiva paradigmei curriculumului, poate fi elaborat/definit/analizat/valorificat prin operații de reducere epistemică a unei realități reflectate: a) extrem de extinsă și de diversificată; b) destul de fărâmițată metodologic, datorită unor abordări supradimensionate psihologic, lingvistic, politic, sociologic, economic, managerial etc. Implică realizarea unor sinteze, exersate în ultimii ani și în literatura pedagogică din

România. La nivel de dicționar, demersul curricular necesar vizează asumarea următoarelor obiective:

- a) interpretarea pedagogică a definițiilor propuse de diferite științe socioumane;
- b) avansarea unei definiții specifice pedagogiei;
- c) evidențierea funcției de bază a competenței pedagogice;
- d) determinarea structurii competenței pedagogice;
- e) clasificarea competențelor pedagogice [Apud 3, p. 480].

Ansamblul sistematic al domeniilor socioumane din perioada postmodernă descoperă, la nivelul pedagogic, o normativitate aflată în interacțiune permanentă cu sistemul, accesibilă, întemeiată pe multitudinea valorilor precizate teleologic, creativ și axiologic, în dreptul finalităților de sistem și proces, înaintând, astfel, elemente fundamentale valorice unice, ce asigură conexitatea în elaborarea, îndeplinirea și evoluția educației, cuprinzând, totodată, principii, axiome, legități, reguli educaționale.

Paradigma este un caz exemplar, prototip, situație ideală, *modelul*, iar *postmodernismul* este deconstrucția, criza de percepție.

Paradigma postmodernistă poate fi un *baroc* al secolului XXI, o constantă a schimbării, o deconstrucție în ideea permanentei înnoiri [8, p. 20].

Cercetarea științifică este realizată prin paradigma creativității colaborative, care depășește – în sensul integrator, transmodern – paradigma creativității individuale și a rolului geniului creator. Creativitatea colaborativă accentuează atât caracterul social al produsului procesului creator, cât și cel al procesului în sine. Individul, cercetătorul este unitatea fractalică, cunoașterea fiind scopul creșterii fractalice, în baza legii de generare date de principiul colaborării colegiale (între egali). Creativitatea colaborativă și evaluarea colegială sunt, ambele, elemente cu valență etică. Colaborarea și colegialitatea presupun o etică afirmativă, o presupuziție de tipul „celălalt îmi este nu doar egal, ci și o resursă fără de care demersul meu ar deveni imposibil și inutil” [9, p. 62].

Principiile care au stat la baza elaborării modelului teoretic al metodologiei dezvoltării imaginației creative a studenților plastici (ICSAP) (figura 1.1.) fac referință la:

- principiul asigurării unei atitudini morale, care pune accentul pe necesitățile vieții studenților;
- principiul stimulării imaginației creative;
- principiul orientărilor active și durabile, principiul corespunderii comportamentului creativ la caracteristicile mediului, la aspectele și totalitatea notelor esențiale ale educației pentru creativitate;

- principiul formării și menținerii unor relații interpersonale în sfera de specialitate; principiul deosebirii, adaptării și aplicării educației pentru creativitate;

- principiul poziționării meditative pentru formarea relațiilor interpersonale bazate pe valorile imaginației creative: inovația, prezența unei viziuni sau a unui vis de perspectivă, autenticitatea, transparența, măiestria și originalitatea; deschiderea spre studiu; crearea a ceva alternativ, prin mijloace alternative; studiul individual și colectiv bazat pe experiența anterioară; autodezvoltarea ghidată de spiritualitate sau sentimentul de creștere personală; armonia lăuntrică din perspectivă holistică.

Începutul investigației a adus în prim-plan **funcțiile imaginației creative**, menționate în literatura de profil (axiologică, de stimulare și dezvoltare, reglatoare, de depășire a blocajelor, de cultivare a esteticului, gnoseologică, de monitorizare a proceselor de cunoaștere, de dezvoltare a potențialului creator, de evaluare, de orientare profesională și socială, integratoare, care au facilitat definirea comportamentelor creative ale studenților artiști plastici, ale viitorilor profesori de arte plastice, la nivelul atitudinilor, aptitudinilor, cunoștințelor și capacităților), care au facilitat definirea imaginației creative și aspectele ei în pedagogie.

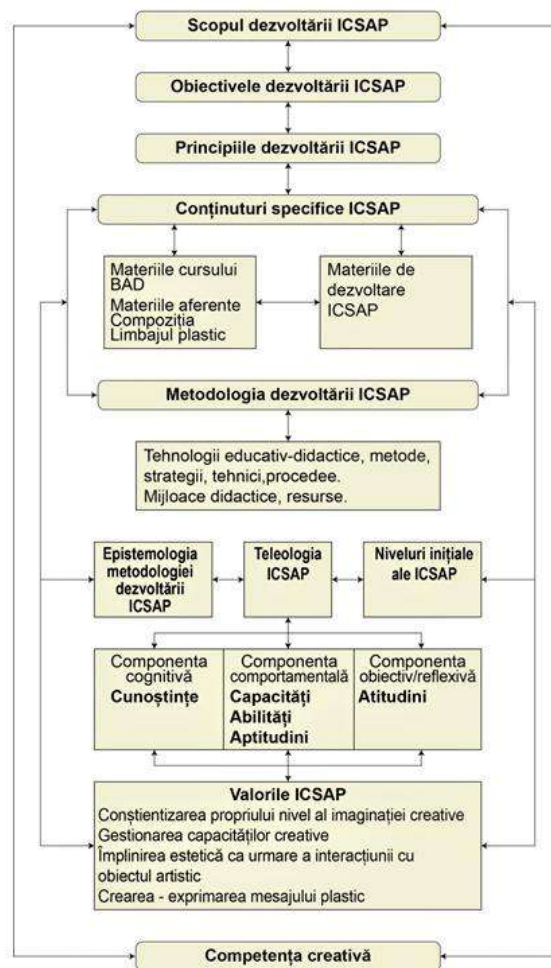

Fig. 1.1. Modelul teoretic al metodologiei dezvoltării ICSAP

Suportul epistemic al oricărei metodologii elaborate particular, în domeniile artistico-plactice, estetic și în alte domenii, aferente acestora, reprezintă baza **principiului corelării procesului de instruire și al celui creativ**.

Factorii principali ai procesului de dezvoltare ICSAP sunt:

- *personalitatea creativă a studentului;*
- *personalitatea lectorului, care stabilește un feedback eficient, asigurând astfel o*

activitate de creație ce are ca scop dezvoltarea imaginației creative;

- *factorii sociali*, care presupun condiții socioeconomice, orientările și necesitățile sociale, experiența obținută sub influența societății, culturii și educației;
- *factorii biopsihofiziologici*, care presupun caracterul, temperamentul, tipul de gândire și întregul ansamblu al proceselor psihice ale studentului;
- *factorii educaționali*, care presupun epistemologia, teoria finalităților, axiologia și metodologia educației.

Identificarea modalităților de dezvoltare a imaginației creative ne-a orientat spre modelizarea teoretică a **metodologiei dezvoltării ICSAP** (figura 1.2.).

Aceasta trebuie să parcurgă următorii pași:

- stabilirea cauzelor dificultăților;
- definirea scopului și a finalităților;
- încadrarea în activitățile procesului creator;
- aplicarea metodologiei elaborate, pentru stimularea imaginației creative;
- monitorizarea și ghidarea activităților procesului creator de către profesor;
- elaborarea și realizarea produsului original;
- evaluarea rezultatului obținut;
- eliminarea cauzelor dificultăților.

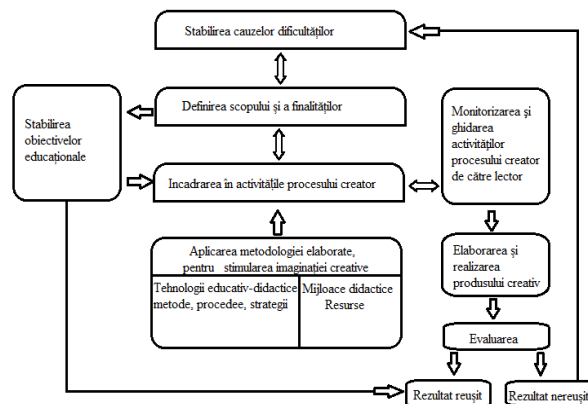

Fig. 1. 2. Etapele procesului de dezvoltare a ICSAP

Conștiința umană nu acumulează doar informații despre obiecte, ci, de asemenea, efectuează diverse operații cu ele. Omul s-a detașat de regnul animal, deoarece a învățat să creeze instrumente complexe. Dar, în scopul de a crea un topor de piatră, a fost mai întâi necesar să creeze acest topor în mintea sa.

Omul diferă de animal prin faptul că este capabil să creeze în mintea lui imaginea unui obiect sau fenomen inexistent și apoi să îl pună în aplicare. La urma urmei, pentru a transforma lumea, la nivel praxiologic, mai întâi trebuie realizată transformarea la nivel imaginar.

Această capacitate de a construi noi imagini este imaginația propriu-zisă. Procesul de formare a imaginilor se manifestă în crearea de către om a ceva nou –imagini și idei noi, în baza cărora apar activități și obiecte noi. Imaginația creativă este o componentă a conștiinței individului, unul dintre procesele cognitive. Aceasta reflectă în mod unic lumea exterioară, ne permite să programăm nu numai

viitorul imaginar, ci, de asemenea, să operăm cu imaginile din trecut.

Diversitatea se constituie drept valoare care, bine tradusă în strategii didactice, poate să sporească rata succesului universitar și să asigure succesul reformelor educaționale contemporane.

Societatea contemporană, prin dinamica accelerată a schimbărilor structurale și profunzimea acestora, conturează, aproape în permanență, noi sarcini, cărora educația trebuie să le facă față. Analiza devenirii istorice a umanității relevă faptul că există tendința stabilirii unei corelații tot mai strânse între calitatea demersului educațional și progresul social-economic și cultural al omenirii, fapt ce impune adecvarea cât mai bună a activităților instructiv-educative atât la solicitările de moment, cât și la cele de perspectivă ale societății [10].

Tabelul 2. 2. Principiile care stau la baza proiectării metodologiei dezvoltării creativității artistice, raportate la dezvoltarea imaginației creative

Principiile educaționale moderne	Principiile dezvoltării imaginației creative
Accentul este pus pe conexiunile dintre informații, pe receptivitatea față de	Principiile proiectării metodologiei dezvoltării

conceptele noi, subliniindu-se necesitatea învățării permanente.	creativității artistice: Dezvoltarea multilaterală a personalității creatoare a studentului.
A învăța este un proces.	Dezvoltarea interesului permanent pentru activitatea artistică plastică în procesul creator.
Există principii antiierarhice, profesorii și elevii privindu-se reciproc, mai ales, ca oameni, și nu ca roluri.	Alegerea amplă și diversă a materialelor didactice (teoretic, practic, vizual).
Structură flexibilă a derulării procesului instructiv-educativ, discipline opționale și metode alternative de lucru.	Repetarea continuă a materialului didactic presupune mai multe exerciții și variante de lucru (crochiuri, schițe, probe).
Acceptarea faptului că, din punctul de vedere al potențialităților, elevii sunt diferiți, fapt ce	Executarea tehnologică corectă a lucrărilor de creație sub îndrumarea profesorului.

reclamă admiterea unor ritmuri diferite de înaintare în materie.	
Accentul este pus pe dezvoltarea personalității celui care învață.	Proiectarea procesului individualizat al învățării prin elaborarea și aplicarea metodelor specifice [1, p. 6].
Se promovează potențarea și activarea imaginației, a potențialităților experienței lăuntrice a elevului.	Principiile de bază ale rezolvării creative a problemelor: delimitarea dezordinii;
Este vizată îmbinarea strategiilor strict raționale cu cele neliniare, bazate pe intuiție.	generarea ideilor;
Etichetarea este limitată la un rol auxiliar, descriptiv, nefiind necesar ca aceasta să devină valorizare fixă, sentință definitivă ce stigmatizează biografia	găsirea faptului;

celui care se educă.	
Raportarea performanțelor elevului la posibilitățile și nivelul de aspirație ale acestuia.	delimitarea problemei;
Este promovată completarea cunoașterii teoretice cu experiențe practice realizate în clasă și în afara clasei.	găsirea soluției;
Propunerile colectivității sunt luate în calcul și chiar sprijinite.	delimitarea planului specific pentru implementare [7, p. 75].
Sălile de clasă respectă criteriile de ordin ergonomic (condiții de iluminat, de cromatică, de aerisire și de comoditate fizică etc.).	
Educația are caracter prospectiv, aceasta realizându-se pentru viitor, reciclarea informațională anticipând progresul științific.	

Este promovată reciprocitatea învățării în relația profesor-elevi [10].	
---	--

Rezumând principiile imaginației creative din perspectivă pedagogică, constatăm că în procesul de instruire creativă, creativitatea, sau imaginația creativă pedagogică, presupune aplicarea clară și rațională a unui ansamblu de elemente specifice, ce presupune integrarea în atitudinea deontologică a unor *valori ale imaginației creative*:

- inovația;
- prezența unei viziuni sau a unui vis de perspectivă;
- autenticitatea, transparența, măiestria și originalitatea;
- deschiderea spre studiu;
- crearea a ceva alternativ, prin mijloace alternative;
- studiul individual și colectiv, bazat pe experiența anterioară;
- autodezvoltarea ghidată de spiritualitate sau sentimentul de creștere personală;
- armonia lăuntrică din perspectivă holistică.

Din valorile imaginației creative, rezultă că imaginația creativă, din perspectivă pedagogică, implică disciplinarea permanentă a forțelor creatoare recomandabile studenților-artiști

plastici, ce asigură: păstrarea atmosferei creative în raporturile sociale, menținerea calității produselor creative în limite suportabile, reglarea propriei stări emoționale, examinarea permanentă a impresiilor pe care le producem asupra celor din jur.

Desfășurarea activităților profesionale ale viitoarelor cadre didactice implică necesitatea formării competențelor creative pentru gestionarea situațiilor imprevizibile și dezvoltarea personală.

Imaginația creativă, din perspectivă pedagogică, presupune respectarea posibilităților de a acționa după propria voință sau dorință a educaților, a modului creativ de a gândi și monitorizarea orientării lor socioafective.

În scopul formulării criteriilor analizei, evaluării și autoevaluării conduitei creative, redată în termeni de indicatori și descriptori ai imaginației creative, li se propune studenților-artiști plastici modele de comportamente creativ-profesionale la nivelul educațional, acțiunile de distingere a conținutului atitudinal și a capacităților creative oglindite în stilul educațional al cadrelor didactice cu profil artistico-plastic, ce vor înlesni interiorizarea acestora și vor dirija dezvoltarea ICSAP, preluând, totodată, în conduita artistico-profesională, principiile imaginației creative, prin elaborarea și implicarea în activitatea

pedagogică a normelor creative bazate pe cultura creativității.

Studierea imaginației creative, la nivel științific, face parte din cercetarea epistemologică a unora dintre problemele pedagogiei în domeniul artistico-plastic – *indigența procesului creator*.

Concluzii

Investigația dată *prezintă* rezultatele valorizării indicatorilor teoretici, care au condiționat proiectarea și elaborarea Modelului teoretic al imaginației creative, prin anumite determinări, la nivel de configurare și conținut specific, din perspectiva axiologiei educației și a sistemului de formare a studenților-artiști plastici, a viitoarelor cadre didactice. De asemenea, această investigație *include* descrierea principiilor educaționale moderne, implicate în procesul dezvoltării imaginației creative în universitate; *descrie* conceptul pedagogic de „educație pentru dezvoltarea imaginației creative”, elaborat în cercetare pentru necesitățile fixate în conjunctura experimentului pedagogic; *propune* contribuții formulate pentru dezvoltarea curriculumului la disciplina *Bazele artei decorative*, pe dimensiunea educației, pentru dezvoltarea imaginației creative, valorificând particularitățile de vârstă ale adolescenților, acestea constituind noi cunoștințe produse de noi, în intenția de a explica fenomenul creativității ca problemă pedagogică și a

elabora o metodologie de dezvoltare a imaginației creative a studenților-artiști plastici.

Bibliografie

1. Arbuș-Spatari, O., *Elaborarea compoziției creative la tema: Peisaj arhitectural, în cadrul cursului de artă textilă imprimeu artistic*, UPS „I. Creangă”, Chișinău, 2013.
2. Cerghit, I., *Metode de învățământ. Idei pedagogice contemporane*, EDP RA, București, 1997.
3. Cristea, S., *Dicționar enciclopedic de pedagogie*, Editura Didactica publishing house, București, 2015.
4. Cucuș, C., *Pedagogie*, Polirom, Iași, 1996.
5. Doron, R., *Dicționar de psihologie*, Humanitas, București.
6. Iucu, R., *Teoria și metodologia instruirii*, Ministerul Educației și Cercetării. Proiectul pentru Învățământul Rural, București, 2005.
7. Popescu, G., *Psihologia creativității*, Editura Fundației România de Mâine, București, 2007.
8. Popescu, M., *Paradigma postmodernistă sau modelul educațional*, Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe ale Educației, nr. 1/2010, p. 20.

9. Sandu, A., *Introducere în filozofie*, Lumen, Iași, 2011.

10. Chiș, V., *Fundamentele pedagogiei*, Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai”.
https://www.academia.edu/13862183/fundamentele_pedagogiei_chis (vizitat 11.08.17, 18:19).

11. Dexonline.
<https://dexonline.ro/definitie/competen%C8%9B%C4%83> (vizitat 06.08.2017, 18:38).

**Abordarea integrată a conținuturilor
matematice în activitățile din instituțiile
preșcolare de învățământ**

**The integration mathematical contents in
the activities from kindergarten**

Mihaela Pavlenco,
doctor în științe pedagogice,
lector universitar,
Catedra de pedagogie preșcolară,
educație fizică și dans,
Facultatea de Științe ale Educației și
Informatică, UPS „Ion Creangă”,
Chișinău, Moldova

Rezumat

Acest articol reflectă modalitățile de integrare a conținuturilor curriculare aferente domeniului *Formarea reprezentărilor elementare matematice* din perspectivă intra-, multi-, inter-

și transdisciplinară. Oricare ar fi contextul de abordare, forma superioară de integrare a conținuturilor matematice o reprezintă abordarea transdisciplinară, care este centrată pe viața reală, cu problemele sale importante, cu activitățile cotidiene ale oamenilor.

Cuvinte-cheie: abordare integrată, intradisciplinaritatea, pluridisciplinaritatea, interdisciplinaritatea, transdisciplinaritatea, activități matematice, vârsta preșcolară.

Abstract

This article reflects the ways of integrating the curricular contents of the Mathematical Elementary Formation from the intra-, multi-, inter- and transdisciplinary perspective. Whatever has be the context of the approach, the highest form of integration the mathematical contents is the transdisciplinary approach, which is centered on real life with its important issues, with everyday activities of people.

Keywords: integrated approach, intradisciplinarity, multidisciplinary, interdisciplinarity, transdisciplinarity, mathematical activities, pre-school age.

În societatea contemporană, instruirea copiilor se află într-un proces continuu de diferențiere, apărând noi discipline de studiu, care completează lista disciplinelor deja existente. Volumul mare de informație conduce nu numai